

Rakennetyöttömyyden hoito Turussa (Työryhmä: Rantalainen, Huuhka, Heiniola)

Tulosaluejohtaja Jukka Juvonen, toimistopäällikkö Jaana Malen

1. Rakennetyöttömyys

Rakenteellinen työttömyys voidaan ymmärtää työvoiman kysynnän ja tarjonnan väliseksi kohtaanto-ongelmaksi, jossa on erilaisia muuttujia:

- elinkeinorakenteen, ammattirakenteen ja osaamisvaatimusten muuttuessa työvoiman ammattitaito ei vastaa muuttuvaa kysyntää;
- työmarkkinoiden rakenteelliset ongelmat ovat osaltaan seurausta myös eriytyneestä alueellisesta kehityksestä;
- alhaisen tuottavuuden toimialoilta tai työpaikoista jää työttömäksi henkilöitä, joiden työpanoksen kysyntä työmarkkinoilla on vähäistä sekä
- työnteon tulisi aina olla kannattavampaa työttömyysaikaisiin tukiin verrattuna.

Rakennetyöttömyyden tunnuslukuina pidetään ¹

1. Yhtäjaksoisesti 12 kk pitkäaikaistyöttömänä olleita
2. Rinnasteiset pitkäaikaistyöttömät (viimeisten 16 kk:n kuluessa työttömyyttä vähintään vuosi) eli toistuvasti työttömät
3. Työvoimapoliittisissa toimenpiteissä olleet, mutta eivät saaneet 3kk:n kuluessa toimenpiteen jälkeen työtä, työvoimapoliittisilta toimenpiteiltä työttömiksi jäävät,
4. Työvoimapoliittiselta toimenpiteeltä toimenpiteelle siirtyvät ilman työllistymistä toistuvasti toimenpiteille sijoittuvat

Työttömyys Turussa lukuina heinäkuussa 2012

Työttömiä Turussa oli heinäkuussa 12 740 henkeä. Tämä on 374 työtöntä enemmän ja työttömyysaste 0,4 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuotta aiemmin. Työttömyysprosentti kuun lopussa oli 14,6 %. Kehitykselle ominaista on syrjäytymisvaarassa olevien ryhmien kasvu. Sekä pitkäaikais- että nuorisotyöttömyys jatkaa kasvuaan. Pitkäaikaistyöttömien lukumäärä oli 3 311 heinäkuussa 2012 ja alle 25-vuotiaiden työttömien määrä oli samalla ajanjaksoilla 1 941.

Turun työttömyysaste (14,6 %) on kymmen suurimman kaupungin vertailussa kolmanneksi suurin. Turun ”laaja työttömyysaste” (ELY- keskuksen seuraama käsite), joka muodostuu työttömien työnhakijoiden osuudesta 14,6 % plus toimenpiteillä olevien osuus 3,5 % työvoimasta on kymmenen kaupungin vertailussa viidenneksi suurin.

Tarkasteltaessa työttömyyttä kaupungin sisällä, pienalueittain esille nousee Varissuon, Lausteen ja Pansion korkeat työttömyysluvut. Kuntakokeilun kohderyhmäalueella, Varissuolla, työttömyysaste oli yli 27 %. Turun kaupungille tyypillistä on sisäinen ja hyvin epätasainen työttömien jakaantuminen pienalueittain. Keskeistä on myös työttömien epätasainen jakaantuminen Turun ja ympäristökuntien välillä sekä muunkielisten suuri osuus. Tämä on huomioitava tehtäessä kaupunkien välisiä vertailuja.

2. Rakennetyöttömyyden purkamiseksi tehtyjä toimenpiteitä Turussa

Kaupungin rakennemuutostyöryhmä

Kaupunginjohtaja asetti keväällä 2011 työryhmän, jonka ensisijaisena tehtävänä on pureutua Turun kaupungin rakenteellisen työttömyyden ongelmien estämiseen, lähinnä telakan työllisyysvaihteluihin vastaamiseen.

1

- **Pitkäaikaistyöttömällä** tarkoitetaan työtöntä työnhakijaa, joka on ollut yhtäjaksoisesti 12 kuukautta työttömänä työnhakijana sekä työtöntä työnhakijaa, joka on ollut useammassa työttömyysjaksossa yhteensä vähintään 12 kuukautta työttömänä työnhakijana ja joka työttömyyden toistuvuuden ja kokonaisuuden perusteella on rinnastettavissa yhtäjaksoisesti 12 kuukautta työttömänä olleeseen työnhakijaan.
- **Nuorella** tarkoitetaan alle 25-vuotiasta työtöntä työnhakijaa.
- **Vaikeasti työllistyvällä** tarkoitetaan työmarkkinatukeen oikeutettua työtöntä työnhakijaa, joka on saanut työmarkkinatukea työttömyytensä perusteella vähintään 500 päivältä tai jonka oikeus työttömyyspäivärahaan on päättynyt työttömyysturvalain 6 luvun 7 tai 9 §:ssä tarkoitetun enimmäisajan johdosta
- **Vajaakuntoisella** tarkoitetaan henkilöasiakasta, jonka mahdollisuudet saada sopivaa työtä, säilyttää työ tai edetä työssä ovat huomattavasti vähentyneet asianmukaisesti todetun vamman, sairauden tai vajavuuden takia. (Lähde: Laki julkisesta työvoimapolvelusta)

Johtoryhmän taustalla oli näkemys, että Turussa ja Lounais-Suomessa käynnissä oleva rakennemuutos on laaja-alainen kokonaisuus, jonka seurauksiin on mahdollisuus vaikuttaa. Johtoryhmän tarkastelu jäsenyi neljään osa-alueeseen, jotka ovat:

1. Elinkeinopolitiikan uudistaminen
2. Osaamisen kehittäminen
3. Työllisyyden vahvistaminen
4. Työttömyysperusteiset investoinnit

ELY-keskuksen ja TE-hallinnon yhteistyössä perustama Meriteollisuuden palvelupiste Trooli on toiminut 2010 alkaen palvelun meri- ja telakkateollisuudesta irtisanottuja ja lomautettuja henkilöasiakkaita verkostomaisella ja poikkeuksellisen yhteisöllisellä työotteella.

Varsinais-Suomen ELY-keskus myönsi Troolille jatkoa vuodelle 2012, jonka aikana Trooli on toiminut työnhaun matalan kynnyksen toimipisteenä, joka on tarjonnut tilat ja toimintamahdollisuudet siihen linkitetyille itsenäisille projekteille, oppilaitoksille ja muille toimijoille. Troolissa toimii myös Turun seudun kehittämiskeskuksen ja ESR:n rahoittama hyvinvointihanke HYVÄ VIRE.

Troolin palveluvalikko on muuttunut vuonna 2012 siten, että palvelut ovat laajentuneet ja myös muilta toimialoilta kuin meriteollisuudesta työttömiksi jääneet turkulaiset ovat palvelun kohderyhmä. Trooli on tarjonnut yrityksille ja henkilöasiakkaille osaamisen parantamiseen liittyviä palveluita eheänä kokonaisuutena ja näin helpottanut palvelujen saatavuutta.

Vuonna 2012 Troolin toiminnassa korostuu eri toimijoiden aktiivinen tapa palvella työnhakija-asiakkaita ryhminä ja yksilöinä. Eri toimijat tuottavat palveluita omien projektiansa kautta, mutta palveluja markkinoidaan ulospäin Trooli-nimen alla. Trooli on tavoittanut toimintansa aikana eri tapahtumien osallistujina yli 300 työtöntä työnhakijaa. Luvusta puuttuvat päivittäiset ja viikoittaiset Troolin palveluita hyödyntävät työnhakijat.

Varsinais-Suomen ELY-keskus esitti kaupungille syksyllä 2011, että Troolin hyvin toimineeseen konseptiin liitettäisiin ESR-rahoitteinen kaupungin osahanke, jossa yhteistyömallia työnhaun matalan kynnyksen toimipisteestä voitaisiin edelleen kehittää. Kaupungin osahanke (Paketti) on aloittanut toimintansa vuoden 2012 aikana yhden työntekijän työpanoksella.

Kaupungin osahanke sijoittuu sosiaali- ja terveystoimen Työelämäkuntoutuksen työllistymispalveluyksikön alaisuuteen tehden sen kanssa tiivistä yhteistyötä. Osahankkeen palveluohjauksen kautta voidaan käyttää myös muita SoTen alaisia palveluita sekä valtion julkishallinnollisia palveluita, kuten TE-hallinnon- ja Kelan palveluita.

3. Työllisyydenhoidon alueellinen näkökulma Turussa

Skanssin alueella toimiva Monitori-yhteispalvelu

Yhteispalvelupiste Monitorin toiminta pohjautuu kaupunginhallituksen 25.10.2011 linjauksiin yhteispalvelupisteen perustamiseksi kauppakeskus Skanssiin.

Yhteispalvelu perustuu julkisen hallinnon yhteispalvelusta annettuun lakiin (2.3.2007/2239), jonka tarkoituksena on parantaa julkisen hallinnon asiakaspalvelun saatavuutta ja toiminnan tehokkuutta. Skanssin kauppakeskuksessa toimivan yhteispalvelu Monitorin perustajaorganisaatiot ovat Turun kaupunki ja Turun työ- ja elinkeinotoimisto. Toukokuussa 2012 yhteistyökumppanina yhteispalvelussa aloitti Kansaneläkelaitos.

Kaupunginhallitus päätti 10.9.2012 kokouksessaan että Yhteispalvelupiste Monitorin toimintaa Kauppakeskus Skanssissa jatketaan aiemmin hyväksytyjen toimintalinjausten pohjalta kokeiluna ajalla 1.1.2013 – 31.12.2014 edellyttäen, että toimintaan osallistuu vähintään yksi julkisen hallinnon yhteispalvelulaissa tarkoitettu ulkopuolinen toimija ja että toimintaan varaudutaan vuosittain kaupungin talousarviossa. Toiminnasta raportoidaan kaupunginhallitukselle kerran vuodessa. Yhteispalvelupisteen toiminta arvioidaan vuonna 2014. Arvioinnin perusteella päätetään toiminnan jatkosta.

Kuntakokeilu

Työ- ja elinkeinoministeriö on hyväksynyt Turun hankkeen pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi käynnistävään kokeiluun. Keskeisenä tavoitteena on luoda uudentyyppinen, asiakaslähtöinen, sektorirajat ylittävä, moniammatillinen viranomaisyhteistyö yhteisessä toimipisteessä Varissuolla. Ensijaisena kohderyhmänä ovat 500

päivää työttömyysetuutta saaneet. Kohderyhmään kuuluvat tarvitsevat sijoittuakseen julkisten työvoimapalvelujen lisäksi muita työllistymistä edistäviä palveluja, kuten esimerkiksi sosiaali- ja terveystyöpalveluja syrjäytymisen ehkäisemiseksi (Esim. Ihalainen 27.8.2012).

Turun hanke hyväksyttiin työ- ja elinkeinoministeriön päätöksellä 31.5.2012 yhdeksi hallitusohjelman kuntakokeiluun valituista 23 hankkeesta. Turun hankesuunnitelman mukaiset kokonaiskustannukset ovat 1 735 000 euroa.

Valintakriteerit kokeiluun hyväksymiselle olivat alueen työttömyysaste sekä vaikeasti työllistyvien ja pitkäaikaisesti työttömien määrä, kokeilun sisältö ja tavoitteet ja kokeilun toteutuksen kannalta keskeisten tahojen yhteistyö ja sitoutuminen kokeiluun.

Turun hankkeen keskeisin tavoite on luoda uudentyypinen, asiakaslähtöinen viranomaisyhteistyö yhteisessä toimipisteessä Varissuolla. Hankkeen kohderyhmänä ovat pitkään työttömänä olleet henkilöt, jotka ovat vaarassa syrjäytyä. Kaikille hankkeeseen osallistuville räätälöidään juuri hänen tarpeitaan vastaava palvelukonsepti. Ns. ”Varissuo-takuun” tuloksena on työllistyminen tai työllistymisedellytysten vahvistuminen. Kehitettävä toimintamalli on monistettavissa ja siirrettävissä myös muille alueille.

Kuntakokeilu on Turussa tällä hetkellä järjestäytymisvaiheessa.

Triangeli

Triangeli, maahanmuuttajien työllisyysprojekti toteutetaan vuosina 2011 – 2014 valtion, Euroopan sosiaalirahaston ja Turun kaupungin rahoittamana. Projektia hallinnoi Turun kaupungin sosiaali- ja terveystoimi. Hanke käynnistyi joulukuussa 2011, asiakastyö on alkanut helmikuussa 2012. Toiminta-alueena on Turku ja Turun seutu.

Triangeli-projektin tavoitteena on auttaa heikossa työmarkkina-asemassa olevia maahanmuuttajia työllistymään yksilökohtaisen uraohjauksen, työelämävalmennuksen, työharjoittelun ja yritys yhteistyön avulla. Toimenpiteillä pyritään madaltamaan maahanmuuttajien työllistymiskynnystä.

PALO- hanke

Maahanmuuttajien palveluohjaushanke

Turun kaupungin sosiaali- ja terveystoimen hallinnoiman ja vuonna 2009 alkaneen Palo-hankkeen tavoitteena on maahanmuuttajien kotoutumisen nopeutuminen. Viranomaisten tiivis yhteistyö auttaa maahanmuuttajaa uuden elämän aloittamisessa ja ehkäisee syrjäytymistä.

Palo-hankkeella on kumppanuushanke Varsinais-Suomen ELY- keskuksessa, jonka kanssa kaikkia hankkeen osioita viedään yhdessä eteenpäin. Hanke on Turun kaupungin, ESR:n sekä valtion rahoittama ja se kestää vuoden 2012 loppuun. Hankkeen kolme eri osiota ovat:

Infotori, matalan kynnyksen neuvontapiste

Infotori tarjoaa maksutonta neuvontaa 18 eri kielellä. Tavoitteena on antaa tietoja ja neuvontaa asiakkaan omalla kielellä ja vastata moninaisiin ongelmiin ja kysymyksiin, joita maahanmuuttajilla on. Palvelu on tarkoitettu Turun ja lähikuntien maahanmuuttajille. Kaikkia palvellaan riippumatta Suomeen tulon syistä. Neuvontaa ja opastusta annetaan mm. seuraaviin asioihin liittyen:

- taloudelliset ongelmat ja sosiaaliturva
- oleskelulupa- ja kansalaisuusasiat
- työelämä
- asuminen
- koulutus
- lainopilliset kysymykset
- asiakirjojen läpikäyminen ja lomakkeiden täyttäminen

Testori, kielitaidon ja oppimisen alkukartoituskeskus

Ohjuri, maahanmuuttajien kotoutumis- ja palveluohjaus

4. Palkkatukityöllistäminen

Työllistämistoimenpiteet ovat keskittyneet vuonna 2012 palkkatukityöllistämiseen sekä kuntouttavan työtoiminnan ostopalveluihin.

Alkuvuodesta on solmittu 514 työsopimusta. Luvussa on mukana myös vuonna 2011 alkaneet työsuhteet, jotka jatkuivat vuoden 2012 puolelle. Elokuun alkuun mennessä on vuonna 2012 tehty 360 sopimusta. Palkkatukityöllistämiseen varatusta määrärahasta on sitoutunut 98 % elokuussa 2012. Keskeisin syy korkeaan sitoutumisasteeseen on vuoden 2011 puolelta siirtyneiden työsopimusten sitoma määräraha, n. 500 000 €. Kaupunginhallitus myönsi 10.9.2012 lisämäärärahan (150 000 €) palkkatukityöllistämisen turvaamiseksi. Lisämääräraha kohdennetaan pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen, jolloin voidaan solmia loppuvuonna n. 30 uutta tukityösuhdetta.

Työllistymispalveluyksikön työllistäminen ja työllisyysmäärärahan suunnittelu on peruspalvelulautakunnan ja kaupungin hallituksen päätöksellä kohdennettu yli 500 päivää työttömänä olleisiin, Kelan työmarkkinatuen kuntasuuslistalle oleviin asiakkaisiin. Tämän kohderyhmän työssäoloehdon täytyminen on katsottu ensisijaiseksi.

Työssäoloehto täyttyy kun työtön työnhakija on ollut työssä (vähintään 18 tuntia viikossa) noin 8 kk :n työttömyyttä edeltäneiden 28 kuukauden aikana. Työssäoloehdon täytyminen oikeuttaa Kelan myöntämään peruspäivärahaan sekä työttömyyskassan jäsenillä ansiosidonnaisen työttömyysturvaan.

Yli 500 päivää työttömänä olleille TE- hallinto myöntää korkeinta korotettua palkkatukea. Palkkatukioikeus on subjektiivinen oikeus ja osa hallituksen työllisyyspolitiikkaa. Huomattavaa on, että korkeimmalla korotetulla palkkatuella työllistäminen on kaupungille nettokustannuksiltaan halvin vaihtoehto ja mahdollistaa mahdollisimman monen turkulaisen pitkäaikaistyöttömän työllistämisen. Palkkatukityössä, josta kaupungille on maksettu korkeinta korotettua palkkatukea, vain puolet työskentelyajasta kartuttaa työssäoloehto.

Näin ollen työssäoloehdon (8 kk) täyttymiseksi kaupungin on työllistettävä henkilö 2 x 6 kk:ksi korkeimmalla korotetulla tuella sekä 2 kuukautta perustuella eli yhteensä 14 kk:n työskentelyjaksolle.

Huomioitavaa on työllistämisen toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset. Kaupungin liikelaitosten yhtiöittäminen on vaikuttanut oleellisesti mahdolliseen tukityöpaikkojen määrään. Liikelaitoksiin ei ole enää mahdollista työllistää kaupungin palkkatukirahalla, koska katsotaan niiden saavan EU-säädösten vastaista kilpailuetua. (Liitteenä TE- toimiston ote julkisesta työvoimapalvelulaista).

Vuonna 2013 aikana on tavoitteena kehittää malli sekä kuntouttavan työtoiminnan että palkkatukipaikkojen kiinteistä eri hallintokunnissa.

Toimeentulotukiopiskelijat

Työllistymispalveluyksikössä hoidettiin toimeentulotuella olevien opiskelijoiden kesätyöllistäminen kuten aikaisempinakin vuosina. Vuoden 2012 määrärahavaraus työllistämiseen oli 330 000 €. Toimeentulotukiopiskelijoiden palkan suuruus määritettiin sosiaalityön tulosalueelta 1 200 euron suuruiseksi.

Työllistämispalveluyksikön työnsuunnittelija käsitteli 163 kesätyöhakemusta ja työllisti 108 opiskelijaa. Työkuukausia opiskelijoille kertyi lopulta yhteensä 171. Toimeentulotukea kesäksi hakeneista opiskelijoista 55 kieltäytyi tai ei tavoitettu.

5. TYP –työ ja Työelämäkuntoutus -tulosityksikkö

Työvoiman palvelukeskusyhteistyö on vakiintunutta paikallisin yhteistyösopimuksin määriteltyä toimintaa Kelan, Turun kaupungin ja TE- hallinnon kesken. Ohjausryhmänä toimii TYP- hallitus, jonka puheenjohtaja kaudella 2009- 2012 on vuoroperiaatteella SoTen peruspalvelujohtaja sekä TE-toimiston johtaja.

Hallitus koostuu TE- hallinnon johtajasta, KELAn vakuutuspiirin johtajasta, SoTen peruspalvelujohtajasta sekä kuntoutumisen tulosalueen tulosaluejohtajasta. Lisäksi hallituksessa on edustaja Varsinais-Suomen ELY-keskuksesta. Kokousten esittelijöinä toimivat TE- hallinnon TYP- työn toimialajohtaja sekä SoTen työelämäkuntoutuksen toimistopäällikkö.

Turun työvoiman palvelukeskustoiminnan nykyinen strategiakausi päättyy vuoden 2012 lopussa. Viranomaistahojen allekirjoittama työvoiman palvelukeskustoiminnan yhteistyösopimus päättyy myös vuoden 2012 lopussa. Vireillä on uuden strategian sekä mahdollisen yhteistyösopimuksen laadinta.

6. TE–hallinnon toimistoverkkouudistus ja palvelumallin muutos

Toimistoverkkouudistus tähtää keskitettyyn palvelurakenteeseen ja seudulliseen yhteistyöhön, joka tulee ottaa huomioon myös kunnan toiminnassa.

TE- toimiston palvelumallin uudistamisen keskeiset lähtökohdat ovat kolmeen palvelulinjaan perustuva palvelumalli ja yritys­lähtöisyyden vahvistaminen koko TE- toimiston palvelukokonaisuudessa. Yritys­lähtöisyyden vahvistaminen merkitsee sitä, että yritys- ja työnantaja-asiakkaiden palvelu on tärkeä osa TE- toimiston tehtäväaluetta ja työnhakijoiden työllistyminen avoimille työmarkkinoille on keskeinen tavoite TE- toimiston työnhakija-asiakkaiden palvelussa.

Palvelulinjat:

Työnvälitys- ja yrityspalvelut: asiakkaana työnhakija, jonka ammattitaito ja osaaminen tarjoavat edellytykset sijoittua suoraan avoimille työmarkkinoille. Tällä palvelulinjalla on pääasiallinen vastuu yritys- ja työnantaja-asiakkaiden palvelusta. Palvelulinjalla on myös koordinoituvastuu yritys- ja työnantajayhteistyöstä koko TE-toimiston osalta.

Osaamisen kehittämispalvelut: asiakkaana työnhakija/henkilöasiakas, jonka työllistyminen edellyttää ammatillisen osaamisen lisäämistä ja/tai tukea tavoitteiden ja vaihtoehtojen selvittämisessä.

Tuetun työllistymisen palvelut: asiakkaana työnhakija, joka tarvitsee keskimääräistä enemmän yksilöllistä tukea ja/tai moniammatillista palvelua avoimille työmarkkinoille työllistykseen.

Vaikka työnvälitys ja yrityspalvelut -palvelulinjalla on päävastuu yrityspalveluista, on yritys- ja työnantajayhteistyöllä tärkeä tehtävä myös osaamisen kehittämispalvelut ja tuetun työllistymisen palvelut palvelulinjoilla.

Etuusasiakkaat

TEM on linjannut kesällä 2012, että TE- toimiston kohderyhmää ovat palvelutarpeen mukaisesti kolmeen palvelulinjaan sijoitetut asiakkaat, joihin myös osa etuuden vuoksi asioivista ns. neljännen palvelulinjan asiakkaista kuuluu palvelutarpeen mukaisesti. Kaikkia etuusasiakkaita ei voida auttaa tuloksellisesti TE- toimiston ja työvoiman palvelukeskuksen keinoin, koska heillä ei ole riittävästi työelämävalmiuksia. Etuusasiakkaalla voi olla vaikea päihde- ja/tai mielenterveysongelma, asianmukaisesti todettuja vakavia terveydellisiä rajoitteita tai työkyvyttömyys, joka ei ole toistaiseksi johtanut eläkeratkaisuihin (esim. enimmäisajan 300 päivää sv-päivärahaa saaneet, jotka eivät täytä eläkekriteerejä) . Yhä kasvava ryhmä ovat motivoitumattomat työttömät, jotka eivät sitoudu palveluihin ja jotka eivät saa työmarkkinatukea, vaan pääasiallinen tulolähde on toimeentulotuki

Työhallinnon palvelumallin muutoksen myötä kunnan vastuu työllisyyden hoitajana kasvaa, uudessa mallissa jo vuoden työttöminä olleet nähdään kunnan asiakkaina. Lisäksi käytännössä kaikki etuusasiakkaat ovat pääsääntöisesti kunnan vastuulla. Tämä kasvattaa resurssipaineita sekä pakottaa etsimään uusia toimintamalleja myös kunnan puolella.

7. Työmarkkinatuen kuntaosuus eli ns. Kela- lista

Työmarkkinatuen ja toimeentulotuen rahoitusta koskeva uusi lainsäädäntö tuli voimaan 1.1.2006. Täysin uutena tehtävänä kunnat osallistuivat vuoden 2006 alusta työmarkkinatuen rahoitukseen. Kunnat rahoittavat puolet siitä työmarkkinatuesta, jota myönnetään yli 500 päivää tukea saaneille, aktiivitoimiin osallistumattomille (passiivituensaajat). Kela perii kunnilta työmarkkinatuen rahoituksen kuntaosuuden. Lailla muutettiin toimeentulotuen rahoitusta ja rakennetta. Toimeentulotuki irrotettiin valtionosuusjärjestelmästä ja jaettiin perustoimeentulotukeen ja täydentävään toimeentulotukeen. Perustoimeentulotuen kustannukset jaetaan tasan valtion ja kuntien kesken.

Toimeentulotukilain määrittely ja rahoitus muuttuivat, mutta toimeentulotuen perusfunktio toimeentuloturvan viimesijaisena etuutena ei muuttunut. Toimeentulotuen rahoitusmuutos oli osa työmarkkinatuen rahoituksen kunta-kompensaatiota, jolla tavoiteltiin kustannusneutraaliutta.

Vuonna 2011 alle 500 päivän työttömyyden perusteella työmarkkinatukea saaneita oli koko maassa 67 415. Vastaava luku Turussa oli 3 060 henkilöä. Työmarkkinatukea yli 500 päivän työttömyyden perusteella maksettiin koko maassa 52 446 henkilölle ja Turussa 2 792 henkilölle. Kuuden suurimman kaupungin välisessä vertailussa Turussa oli vuonna 2011 kolmanneksi eniten yli 500 päivän työttömyyden perusteella työmarkkinatukea saaneita henkilöitä. (Lähde: Kela 31.8.2012)

Työllistymispalveluyksikössä seurataan työmarkkinatuen kuntaosuuden jakautumista ikäryhmän ja sukupuolen suhteen sekä kuukausittaista henkilömäärää ja maksukertymää. Alla on vuoden 2012 kesäkuun tilasto.

Turun työmarkkinatuen kuntaosuus, kesäkuu 2012 (Lähde: Työmarkkinatuen kuntaosuuslista)

Alle 25-vuotiaita	29	henkilöä	vuosi sitten nuoria oli 7
25 - 55-vuotiaita	1774	henkilöä	
yli 50-vuotiaita	1109	henkilöä	

Sukupuolijakauma listassa

Naiset	1015	henkilöä
Miehet	1485	henkilöä

Listan kokonaishenkilömäärä kesäkuussa vuonna 2012 oli 2500 henkilöä.

Yli 50-vuotiaita on lähes puolet listalla olevista työttömistä työnhakijoista. Nuorten määrä on lisääntynyt. Miehiä työttömistä on jonkun verran enemmän kuin naisia.

Aktivointiaste

Aktivointiasteella tarkoitetaan aktiivisen työvoimapolitiittisten toimenpiteiden piirissä olevien prosenttiosuutta työttömien työnhakijoiden määrästä. Aktiivisiin toimenpiteisiin luetaan palkkaperusteisin toimenpitein työllistetyt, työmarkkinatuen työharjoittelussa olevat, vuorotteluvapaatyöpaikkaan työllistetyt ja työvoimakoulutuksessa olevat (Lähde: Tilastokeskus). Kansaneläkelaitos tilastoi yli 500 päivää työmarkkinatukea saavien aktivointiasteen kuukausittain.

Aktivointiaste lasketaan prosentuaalisesti, joten niissä kunnissa, joissa on vähän työttömiä, saattaa aktivointiaste nousta korkeaksi, koska toimenpiteiden kohdentaminen vähäisemmälle määrälle nostaa aktivointiastetta eli toimenpiteissä olevien prosentuaalista osuutta.

Kunnan toimenpiteistä aktivointiasteeseen vaikuttavat palkkatukityöllistäminen sekä kuntouttava työtoiminta.

Aktivointiasteen keskiarvo Turussa vuonna 2012 on 30,9 %. Alle 500 päivää työttömänä olleiden aktivointiaste on hieman korkeampi 33,3 %. Yli 500 päivää työttömänä olleiden aktivointiaste Turussa vuonna 2012 on keskimäärin noin 28,1 % (Lähde: Kelasto-raportit 16.9.2012).

Pitkäaikaistyöttömien terveydenhuolto ja työkyvynarviot

Työmarkkinatuen kuntaosuuslistalta löytyy työllisyyden kannalta ensisijainen terveydenhuollollisten toimenpiteiden kohdejoukko, joista osa on eläkekuntoisia. Osalla kliiniset eläkekriteerit eivät täyty, mutta riittäviä työelämävalmiuksia ei ole myöskään edes matalan kynnyksen työpaikkoihin (ns. sosiaalinen työkyvyttömyys). Oletettavaa on, että listalta löytyy myös puutteellisen sosiaaliturvan piirissä olevia, joihin ei ole kohdennettu tai ei enää kohdenneta työelämävalmiuksia lisääviä toimenpiteitä.

Tällä hetkellä ei ole toimivaa yhteistyömallia, jolla työmarkkinatuen kuntaosuuslistalta saataisiin tehokkaasti asiakkaat oikeiden palvelujen sekä oikean sosiaalivakuutusetuuden piiriin ja jolla autettaisiin oikea-aikaisesti niitä asiakkaita, jotka ovat syrjäytymisvaarassa (pitkät asiakasprosessit).

8. Nuoret

Nuorten yhteiskuntatakuu

Nuorten yhteiskuntatakuu on kirjattu pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmaan sen kärkihankkeena. Sillä tavoitellaan nuorten työllisyyden edistämistä ja syrjäytymisen ehkäisyä. Kaikille nuorille luodaan realistiset mahdollisuudet suorittaa perusasteen jälkeinen tutkinto ja työllistyä ja saada heidät aktiivisten toimintojen piiriin.

Nuorten yhteiskuntatakuu toteutetaan 1.1.2013 alkaen niin, että jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle voidaan tarjota työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään 3 kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta.

Lisäksi jokaiselle peruskoulun päättäneelle taataan koulutuspaikka lukioissa, ammatillisissa oppilaitoksissa, oppisopimuksessa, työpajassa, kuntoutuksessa tai muulla tavoin. Valtioneuvoston joulukuussa 2011 hyväksymässä koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa tätä nimitetään koulutustakuuksi, joka on osa nuorten yhteiskuntatakuuta.

Peruskoulun suorittaneiden hakeutumista toisen asteen koulutukseen kehitetään siten, että etusija tulee olemaan saman vuoden aikana peruskoulun päättäneillä. 25 – 29-vuotiaiden kohdalla takuu koskee niitä työttömiä, joiden valmistumisesta ei ole kulunut yli vuotta.

Suuria haasteita valtakunnallisesti ovat sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä koulutuspakkojen riittämättömyys, koulutuksen kohtaanto-ongelmat, oppilashuollon, opinto-ohjauksen ja urasuunnittelun riittämättömyys sekä puutteet viranomaisten vastuiden määrittelyssä. Yhteiskuntatakuussa pääpainon on oltava ennaltaehkäisevissä toimenpiteissä. Yhteiskuntatakuu lähtee ajatuksesta, että palvelut ovat nuoren kannalta selkeät ja yhtenäisiä.

Se, että valtakunnallisesti osa nuorista jää perusasteen jälkeen ilman opiskelupaikkaa ja noin 25 prosenttia aloittaneista keskeyttää ammatillisen koulutuksen sekä noin 10 prosenttia lukion, johtaa siihen, että kustakin ikäluokasta noin 15 prosenttia jää vaille toisen asteen tutkintoa. Pelkän perusasteen varassa olevia 20–29 -vuotiaita nuoria on noin 110 000; heistä miehiä on 70 000

Nuorten yhteiskuntatakuun toimeenpanon vastuunjako:

Hallinnollisen vastuun näkökulmasta takuu jakautuu työpolitiikkaan, koulutuspolitiikkaan ja nuorisopolitiikkaan.

-Koulutuspolitiikan (OKM) keinoin vastataan takuun osaan 2. (koulutustakuu)

-Työpolitiikan (TEM) keinoin vastataan takuun osaan 1, joka koskee työttömiä nuoria. Vuoden 2013 alusta lähtien takuu koskee kaikkia työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautuneita alle 25-vuotiaita, (17–24-vuotiaita) ja alle 30-vuotiaita (19–29-vuotiaita) vastavalmistuneita.

-Nuorisopolitiikan (OKM) keinoin vastataan mm niiden yhteiskuntatakuun piiriin kuuluvien nuorten tarpeisiin, jotka tarvitsevat apua saavuttaakseen tarvitsemansa palvelut, päästäkseen koulutukseen ja työmarkkinoille ja jotka ovat keskeyttämässä saamiaan palveluja ja joiden tavoittamiseen em. tahojen viranomaiset tarvitsevat etsivän nuorisotyön apua. Kohderyhmänä ovat myös ne nuoret, jotka tarvitsevat ohjausta ja tukea sekä arjen hallinnassa että työelämään ja koulutukseen pääsemiseksi.

Etsivän nuorisotyön laajentamisen ja nuorten työpajatoiminnan vahvistamisen lisäksi kuntia velvoitetaan nuorten ohjaus- ja palveluverkoston toimeenpanoon liittyvän koulutuksen järjestämiseen ja nuorisolain muutoksen toteuttamisen seurantaan.

Eri toimijoiden työnjako nuorten yhteiskuntatakuussa:

Työ- ja elinkeinohallinnon ammatin- ja uravalinnan ohjaus vastaa koulutusjärjestelmän ulkopuolella olevien henkilöiden ammatin- ja uravalinnan ohjauksesta. TE- toimistot ohjaavat nuoria myös työhön, koulutukseen tai muuhun aktiiviseen toimintaan.

Kela järjestää ja korvaa kuntoutusta kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain perusteella. Kelan on järjestettävä vajaakuntoisten ammatillista ja vaikeavammaisten lääkinnällistä kuntoutusta sekä kuntoutuspsykoterapiaa. Lisäksi Kela voi järjestää muutakin kuntoutusta harkinnanvaraisena kuntoutuksena. Harkinnanvaraisen kuntoutuksen varoja kohdennetaan myös kuntoutuksen kehittämistoimintaan. Kela korvaa kuntoutuksesta aiheutuvia matkakustannuksia ja maksaa kuntoutuksen ajalta kuntoutusrahaa.

Kunnan nuorisotyöhön ja tehtäviin kuuluvat nuorisolain mukaan nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, sekä tarvittaessa nuorten työpajapalvelut ja etsivä nuorisotyö. Kunnilla on nuorisolain mukaan oltava nuorten ohjaus- ja palveluverkosto paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten.

Kunnalliset toimijat nuorten työllisyyden hoidossa

Keskeiset kunnalliset toimijat Turussa nuorten työllistymisen ja työelämävalmiuksien lisäämiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi ovat nuorisotoimessa Fendari, Ohjaamo ja etsivä nuorisotyö, Turun kasvatus- ja opetustoimen /MAST –toiminta sekä Työelämäkuntoutuksen KOHO –toiminta. SoTessa sosiaalityö ja perusterveydenhuolto sekä erikoissairaanhoido. Hankkeista mainittakoon Ungdomsverksstaden Troja.

Ohjaamo

Ohjaamo tukee ja auttaa 15-18 -vuotiaita nuoria, jotka ovat peruskoulun jälkeen jääneet ilman opiskelupaikkaa. Ohjaamossa tuetaan nuorten siirtymistä peruskoulusta toisen asteen koulutukseen sekä järjestetään ohjausta peruskoulun jälkeen ilman koulutuspaikkaa jääneille nuorille.

Etsivä nuorisotyö

Etsivän työn kohderyhmänä ovat 17-29-vuotiaat nuoret. Tarkoituksena on tavoittaa ne nuoret, jotka ovat palveluiden ulkopuolella tai vain riittämättömästi palveluihin kiinnittyneitä. Etsivää työtä tehdään siellä mistä nuoret tavoittaa, esim. kaduilla ja kouluissa. Etsivä työ ei ole tukihenkilötoimintaa, vaan ammatillista ohjaustyötä ja sen lähtökohtana on nuoren suostumus. Tavoitteena on tarjota monenlaista tukea opiskeluun ja työelämään kiinnittymisessä moniammatillisena verkostotyönä.

Kaupungin Työelämäkuntoutus- yksikkö

Koho-toiminta

Koho-toiminta on työelämäkuntoutuksen alle 25-vuotiaisiin vaikeasti työllistyviin nuoriin kohdentamaa palveluohjauksellista toimintaa työhön pääsemiseksi työelämäedellytysten ja työllistymisen edistämiseksi. KOHO toimii yhteistyössä SoTen eri hallintokuntien sekä TYP- työssä TE- hallinnon ja Kelan kanssa.

Työkeskuksen toiminta

Työkeskuksessa kehitetään nuorille suunnattavaa kuntouttavaa työtoimintaa sekä tarjotaan palkkatukityöpaikkoja sekä työkokeilu- ja harjoittelupaikkoja.

Kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmä

Kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmää kehitetään ottamalla verkostoon mukaan nuorten parissa työskenteleviä toimijoita enemmän.

Fendari

Nuorisotoimen nuorten työpaja Fendarissa on erilaisia pajatoimintoja.

Hankkeet

Troja

Troja- hanke on ruotsinkielisille turkulaisille nuorille kohdennettua työpajatoimintaa, jossa nuorille tarjotaan yksilöohjausta eri toimenpiteisiin. Nuorille on projektipajoja ja heitä autetaan löytämään koulutus- tai työpaikka.

MAST-hanke

MAST -hanke on kehittämishanke (1.1.2009- 31.12.2011), jonka tuloksena on syntynyt koko Varsinais-Suomen kattava nuorten ohjausmalli, johon kuuluu nuoren ohjaus perusopetuksesta toisen asteen kautta työelämään. Yhtenä

osana MAST- hankkeessa ovat työllistymiseen ja jatko-opintoihin siirtymiseen liittyvät toimenpiteet mm. henkilökohtainen ohjaus, työnhakuprosessissa tukeminen, jatko-opinto-ohjaus ja tuki ja työnhakukoulutus

KASTE II

Kansallisen sosiaali- ja terveystalouden kehittämissuunnitelman (KASTE II) kautta kuntien palvelujärjestelmän kehittämiseen ohjataan erillismäärärahaa vuosina 2012 - 2014. Ohjelmassa tullaan käynnistämään alueellisia hankkeita lasten ja nuorten psykososiaalisten avopalveluiden kehittämiseksi lasten ja nuorten omassa kehitysympäristössä. Hallitusohjelman mukaisesti käynnistetään syrjäytymistä, köyhyyttä ja terveysongelmia vähentävä poikkihallinnollinen toimenpideohjelma, johon sisältyy toimenpiteitä nuorten yhteiskuntatakuun toteutumisen tukemiseksi.

Yhteiskuntatakuun toteutumisen haasteita

Kuntouttavan työtoiminnan sekä harjoittelu-, työkokeilu- ja tukityöpaikkojen löytyminen kaupungin eri hallintokunnista on haaste yhteiskuntatakuun tavoitteiden saavuttamiseksi.

Vajaakuntoisten nuorten joukossa on nuoria, jotka ovat valmistuneet ammattiin erityisammattikouluista, mutta eivät sijoitu työelämään, sekä nuoria, joille ei löydy koulutuspaikkaa ammatillisista erityiskouluista. Osatyökykyisyys sekä nuorten lisääntyneet mielenterveys- ja päihdeongelmat on huomioitava kunnan sosiaali- ja terveystalouden kehittämisessä.

Erityisammattikoulujen haussa olevat opiskelupaikat Turun alueella ovat riittämättömät tarpeeseen nähden. Lisäksi nuoria valmistuu työttömiksi työnhakijoiksi, koska ei ole riittävästi tuettuja, matalan kynnyksen työpaikkoja.

Työkyvyttömyyden uhkan toteaminen nuorten kohdalla on vaikeaa, koska nuorilta puuttuu työkokemusta, eikä heillä ole selkeää käsitystä tulevista työllistymistavoitteista.

Yhtenä haasteena ovat toimeentulotukea saavat ja opintojen ulkopuolelle jääneet nuoret, joita etsivä nuorisotyökään ei tavoita ja jotka ovat pudonneet työmarkkinatuen piiristä laiminlyötyään yhteishaun velvoittavuuden.

9. Kehittämisehdotukset

Työmarkkinatuen kuntaosuus

- On kehitettävä yhteistyömalli TE- hallinnon ja kaupungin toimijoiden kesken alle 500 päivää työttömänä olleiden tavoittamiseksi ja aktivoimiseksi toimenpiteisiin ennen työmarkkinatuen kuntaosuuslistalle päättämistä. Tähän sisältyvät mahdolliset lainsäädännön muutosehdotukset.

Aktivointiaste

- Kuntouttavaa työtoimintaa on kehitettävä ryhmämuotoisena ja laajennettava hallintokuntiin riittävin resurssein. Tarvitaan kaupunkitasoinen päätös, jossa on määriteltävä sekä kuntouttavan työtoiminnan että palkkatukipaikkojen kiintiöt eri hallintokunnissa ja samalla ennakoitu riittävä vuosittaisen työllisyysmäärärahataso.

Työttömien terveydenhuolto ja terveystarkastusmalli, sosiaaliturva

- Sopimusohjauksella tulee turvata työttömien terveydenhuolto ja riittävä sosiaaliturva.

TE- hallinnon palvelulinjamalli

- Kolmannen palvelulinjan asiakkaat ja etuusasiakkaat tulevat tarvitsemaan paljon monimuotoista kaupungin antamaa kuntoutusta ja tukea. Tulee kehittää malli, jolla lisätään TE- toimiston ja kaupungin keskinäistä yhteistyötä tämän asiakasryhmän tavoittamiseksi ja ohjaamiseksi oikeiden palvelujen piiriin.

Nuoret

- Nuorille on luotava työllisyyspoliittinen strategia ja – ohjelma

- Työllisyysmäärärahaan sisällytetään nuorten työllistämiseen kohdennettu varaus
- Kehitetään yhteistyötä eri toimijoiden välillä vajaakuntoisten nuorten palvelujen parantamiseksi